దొడ్డమ్మ

జాబుచదివి లలిత నిరాశచెందింది

ఊరినుండి తల్లిరాసిన జాబులో 'దొడ్డమ్మ'ను గురించి ఒక ముక్క మాత్రమే ఉంది అదీ ఏమంత బాగాలేదు.

"ప్రతి జాబులోనూ దొడ్డమ్మ దొడ్డమ్మ అని ఎందుకు రాస్తావు లలితా? ముసలి దాన్ని గురించి చిన్నపిల్లలు ఎక్కువగా పట్టించుకోకూడదు నీ దొడ్డమ్మ క్షేమానికి ఏమీ వచ్చిపడలేదు. కూర్చుని తినడం ఇరుగు పొరుగులతో ఊసులు చెప్పడం కన్న మరేముంటుంది పని?" ఈ విధంగా తల్లిరాయించిన జాబులోని మాట చదివేటప్పుడు లలిత హృదయం చలించి పోయింది.

వయసులో అందరికన్నా పెద్దదయిన దొడ్డమ్మకు తనతల్లి చూపించే గౌరవం ఇదేనా? దొడ్డమ్మకు కొంచెం కూడా వ్యక్తిత్వంలేదా? ముసలిది

యం. రంగారావు

అన్నమాత్రాన ఇంత తాత్సారమా? వయసు మళ్ళిన వాళ్ళు తోంచేస్తూ కూర్చుంటే దానికోసం ఇలా హీనంగా రాయడమా?

లలితకు పెళ్ళిఅయి భర్తదగ్గరకు వచ్చిన తర్వాత దొడ్డమ్మతో ఎడబాటు కలిగి ఒక సంవత్సరం అయింది. అప్పటి నుంచీ లలిత తల్లికి రాస్తున్న ప్రతిజాబు లోనూ దొడ్డమ్మను గురించి రాస్తూనే వుంది. కాని ఊరినుండి వచ్చే ప్రతీ ఉత్తరంలో దొడ్డమ్మను గురించి ఒక ముక్క కూడా వుండదు. "దొడ్డమ్మ క్షేమసమాచారం రాయకపోతే నాకు జాబు రాయనేవద్దు" అని ఖచ్చితంగా లలిత జాబు రాసినాక వచ్చిన జాబిది. దీన్ని చదవగా తన తలిదండ్రులు దొడ్డమ్మను ఎలా నడుపుతున్నారో ఒక విధంగా తెలిసినట్లయింది

ఇలా జరగవచ్చునన్న సందేహం పెళ్ళికిముందే కలిగింది లలితకు అప్పటికే ఇంటిలో దొడ్డమ్మ అధికారంలో లోటు రాసాగింది. తన తండ్రీ తల్లీ దొడ్డమ్మకు ఎదురుతిరుగ నారంభించి నారు అలా జరిగినప్పుడు దొడ్డమ్మ తనకు జరిగిన పరాభవానికి నొచ్చుకొని లలితతో చెప్పుకొని ఏడిచిందికూడా. ఆ సంగతి ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది లలితకు

దొడ్డమ్మకూ లలితకూ అంత అన్యోన్యం ఉండేది లలిత దృష్టిలో తల్లికన్నా దొడ్డమ్మే గొప్ప. "చూశావా లలితా, మీ అమ్మ మాటవిని నాన్నకూడా నన్ను ఎలా తిట్టాడో? వీడు కుర్రాడుగా ఉండేటప్పుడు 'పిన్నమ్మా పిన్నమ్మా' అంటూ నా పైనే ప్రాణాలన్నీ పెట్టుకొని ఉండేవాడు. నీకు నాపైన ఎంత ఇదిగావుందో వాడికీ అలాగే. కాని ఇప్పుడు...?'' అనే సరికి మాటరాక గొంతుపట్టుకు పోయేది దొడ్డమ్మకు "ఉం, ముసలిదాన్నైనకొద్దీ ఎవరికొక్కావాలి ఈ ఘటం? నేల వూడ్చిన దుమ్ములాగా మూలనిపడి వుండే ఈ బాధ కన్నా చస్తేనే బాగుణ్ణు. కాని దేవుడు నాకెంత ఆయుస్సుపోశాడో, కుళ్ళిపోయేదాకానూ!'' అనేసరికి దొడ్డమ్మ కళ్ళలో నీళ్ళు కనిపించి వెంటనే అణిగిపోతాయి ఆడాళ్ళ కన్నీళ్ళు నేలపై పడకూడదంటూ దుఃఖాన్ని దిగమింగుకొంటుంది

"నాకెవరున్నారు? పిల్లా జెల్లా? ఉం, పిల్లలయితే మాత్రం బాగా చూస్తారనా ముసలిదాన్ని? పిల్లలు మంచివారైతే సరిపోయే, లేకపోతే కన్నతల్లిని కూడా ఇంటినుండి తరమగొడ్తారు పేరయ్యకు నేను కన్నతల్లినికూడా కాదుమరి. తల్లి అనేది కడుపులో వున్నంతకాలం పెట్టుకొంటాడు. తరువాత పొమ్మంటే పోవలసిందేగా!" అని ఇంకోసారంది దొడ్డమ్మ.

తను "నన్నే మీ కూతురనుకోండి దొడ్డమ్మగారూ? నాతో రండి'' అని పిలిచింది. "నీతో ఎలారాను లలితా? నీ భర్త పరాయివాడుకదూ? అదీగాక నా చేతుల్లోనే పెరిగి పెద్దయిన పేరయ్యను వదిలి నేను ఉండగలననుకొన్నావా? పేరయ్యకు కూడా చెడ్డపేరు రాదూ? కన్నపాశంకన్నా పెంచినపాశం పెద్దది కాదుటే!" అంటుంది

నిజమే. లలిత తండ్రి పేరయ్య. వాడి పిన్నమ్మైన ఈ దొడ్డమ్మ చేతుల్లోనే పెరిగాడు అంటే దొడ్డమ్మ నిజంగా లలితకు దొడ్డమ్మకాదు, నాన్నమ్మ. కాని అందరికీ, ఊరువాళ్ళకు కూడా ఆవిడ దొడ్డమ్మగానే పేరుకెక్కింది ఈ అలవాటుకొద్దీ లలితకూడా ఆమెను దొడ్డమ్మ అనే పిలవడం మామూలయింది దొడ్డమ్మకు పిల్లాజెల్లాలేరు. చిన్నతనంలోనే ఆవిడకు వైధవ్యం కలిగింది గతిలేనిదై అక్క ఇల్లు చేరుకొంది.

ఆ అక్కకూడా పేరయ్యను కని చచ్చిపోయింది మరికొన్ని రోజుల్లో పేరయ్య తండ్రీ గతించాడు. ఈ పిన్నమ్మే వాడికి తండ్రీ తల్లీ కూడా. పిన్నమ్మ ఎంతో గారాబంతో పేరయ్యను పెంచి పెద్ద చేసింది. చదువు చెప్పించి పెళ్ళికూడ చేసింది పార్వతి కోడలై వచ్చింది ఆ పిన్నమ్మే దొడ్డమ్మై పార్వతికి అత్తగా

రైంది ఏమీతెలియని కోడలిని తగిన గృహిణిగా తయారు చేయడానికి దొడ్డమ్మ చాలా శ్రమపడింది ఫలితంగా అత్త మహాచెడ్డ దన్న పేరువచ్చింది అప్పు డింకా పార్వతికి నోరుతెరచి అత్తను ఎదిరించటానికి ధైర్యం రాలేదు. ఎందు కంటే కోడలిపై అత్తకు ఎంతో ప్రేమ పార్వతికి తలదువ్వి జడఅల్లి పూలుపెట్టి చాలా ముద్దుచేస్తూ వుండేది .....

* * *

ఇవన్నీ పాత కథలు, లలిత పుట్టిన రోజులనాటివి అప్పుడు దొడ్డమ్మదే పెద్దరికం పొలాలరాబడి సరిగావుందా లేదా అని చూడడం, రైతులను అదు పులో ఉంచుకొని పనిచేయించడం, మూడు ఆవులు, రెండు గేదెలు పెట్టు కొని స్వయంగా కష్టపడి పేరయ్యకు ఎంత ఆదాయం చేకూర్చింది ఈదొడ్డమ్మ? దొడ్డమ్మ పలుకుబడి అంతలేకపోతే తల్లీ తండ్రీ లేని పేరయ్య ఈపాటికి దిక్కులేనివాడుగా వుండవలసింది! "నా పిన్నమ్మ వున్నవరకు నాకేలోటూ రాదు" అని పేరయ్య ఎన్నోసార్లు నోరారా అన్నాడు

పేరయ్యకు లలిత రెండవసంతానం లలితకుముందు ఒక కుర్రవాడు పుట్టాడు వీళ్ళ కాన్పులు చూసిందంతా దొడ్డమ్మే లలిత దొడ్డమ్మ చేతిలోనే పెరిగింది కాబట్టే తల్లికన్నా దొడ్డమ్మంటే లలితకు చాలా మక్కువ

ఇలా మంచిస్థితికి తెచ్చి నిలబెట్టిన కుటుంబాన్ని మెల్లిమెల్లిగా దొడ్డమ్మ చేతినుండి పేరయ్య లోపుచేసుకొన్నాడు దాంతో తన స్వంత చాకచక్యాన్ని చేర్చాడు రెండవమహాయుద్ధం రాగానే వ్యాపారం ప్రారంభించాడు వ్యవ సాయంతోబాటు వ్యాపారంకూడా బాగా కలిసివచ్చింది. లాభాలపై లాభాలు గుంజాడు చిన్నఇల్లుపోయి మిద్దిల్లు లేచింది డబ్బురుచి బాగా తగిలింది. ఇంట్లో వాళ్ళందరికీ బాగా పనికలిగింది– పేరయ్య ధర్మమా అని వ్యాపారం, వ్యవసాయం, ఆవులు, గేదెలు, ఎడ్లు వీటన్నిటికీ యజమాని అయి, వట్టి 'పేరిగాడు' 'పేరయ్యశాస్త్రిగారు'గా మారాడు.

ఈ పరిస్థితిలోనే లలితకు పెళ్ళ యింది దొడ్డమ్మ ముసలిదైంది ముందు ఇల్లంతకూ మొదటివ్యక్తిగావున్న దొడ్డమ్మ క్రమంగా రెండవ, మూడవ, నాలగవ మెట్టుకుదిగుతూ వచ్చింది. అత్తగారి కాలంపోయి కోడలి హయాం వచ్చింది

లలిత భర్తతో బయలుదేరేటప్పుడు దొడ్డమ్మకు కళ్ళంట నీళ్ళువచ్చాయి లలితకూడా కన్నీరుకార్చి "ఇక మీరు పనిచేయవద్దు దొడ్డమ్మా" అని చెప్పి తన

తల్లితో "దొడ్డమ్మకు ఏ పనీ చెప్పకు. బాగా విశ్రాంతి తీసుకోనీ" అన్నది ఈ మాట విన్న దొడ్డమ్మ నవ్వుతూ "పిచ్చి పిల్లా, ఊరికె కూర్చునే జన్మ కాదమ్మా ఇది. శక్తి వున్నంతలో ఏదో ఒకటి చేస్తూనే వుండాలి, లేకపోతే తోచదు.'' అన్నది.

ఈసారి పండక్కి కూతురూ, అల్లుడూ ఇంటికి రావాలని పేరయ్యా, పార్వతీ ఇద్దరూ కలిసి జాబురాశారు ఆ జాబు లోనే దొడ్డమ్మను గురించి పైన చెప్పిన విధంగావుంది. "నా క్షేమం గురించి దొడ్డమ్మ ఎంత ఆదుర్దాగా ఎదురు చూస్తూందో ? తల్లి ఏమీ చెప్పదు, నాన్న కూడా అంతే ఈసారి పండక్కిపోయి తిరిగివచ్చేటప్పుడు దొడ్డమ్మను ఇక్కడికే తీసుకురావాలి '' అని లలిత నిశ్చయించుకొన్నది ఇంకేం, దీనికి భర్త అనుమతికూడా దొరికింది ఇద్దరూ పండక్కి వస్తామని ప్రత్యుత్తరం రాశారు.

* * *

కాని, మనం ఒకటి తలిస్తే దైవ మొకటి చేసింది ఆఫీసునుండి వచ్చి విశ్వనాధుడు "ఉశ్, లలితా, ఒంట్లో బాగాలేదు తలనొప్పి హబ్బా ''' అని మూలుగుతూ ఒళ్లువిరుచుకొన్నాడు మరునాడు జ్వరం తగిలింది ఆకలి తప్పింది వమనం, కడుపునొప్పిన్ని, డాక్టరు వచ్చాడు మందిచ్చాడు ఇంకెక్కడి పండగ ? ఊరుకుపోవడం జరిగే మాటకాదు ఈ స్థితంతా వివరించి తల్లికి జాబురాసింది లలిత ఆ జాబులోనే దొడ్డమ్మను గురించి తల్లికి కొన్ని 'మాటలు'కూడా రాసింది

విశ్వనాధుడికి జ్వరం వదల్లేదు వాయిదా (టైఫాయిడు)అన్నాడు డాక్టరు "జాగ్రత్తగా చూస్తూ వుండండి భయం లేదు" అని కూడా అన్నాడు డాక్టరు

మళ్ళీ తల్లినుండి జాబు వచ్చింది "ఏమిటి జబ్బు ? డాక్టరు ఏమన్నారు ? ఇప్పుడు ఎలా వుంది ' అని మామూలుగానే రాసి — "దొడ్డమ్మను గురించి నువ్వెందుకు ఇంత విచారిస్తున్నావు ? ఇప్పుడు అది మునపటి మోస్తరుగాలేదు వయస్సయినకొద్దీ దొంగతనం, పగ, కుళ్ళుమాటలు అన్నీ అలవాటయినవి దాన్నుండి మాకు వచ్చిన చిక్కులు ఉత్తరంలో రాయవలసిందికాదు ఇలా రాసింది తల్లి

నిజంగానే దొడ్డమ్మ ఇలా మారిందా? ఊహుం, అబద్ధం, వయస్సు అయినకొద్దీ బలహీనత ఎక్కువవుతోంది తనదని ఏదీ దాచిపెట్టుకోక అన్నీ కొడుకూ కోడళ్ళకే ధారపోసిందాయె వాళ్ళకోసమే నిధి కూడబెట్టి ఇచ్చిందాయె తల్లి అనుకొన్నట్టు పగలే ఓటామెకు ? ఇలా జరుగుతుందని దొడ్డమ్మ ముందే అనుకుంది

"చూడండి, ఒక వెంట్రుక నెరిసింది!"
"అంటే, మీ నాన్న నీ వయసు దాచి నాకు చెప్పాడన్నమాట!"

అయినా పెంచిన పాశం వదలదు పడి వుంది పాపం! దొడ్డమ్మకు ఒక కొడుకో కూతురో ఉండి వుంటే ఇలా జరిగి వుండునా?...

లలితకూ దొడ్డమ్మపై పెంచిన పాశం వున్నది ఆమె మనస్సు దొడ్డమ్మ చుట్టూ తిరుగుతున్నది యంత్రంలా భర్తకు సేవా శుశ్రూషలు చేస్తున్నా మనస్సంతా దొడ్డమ్మే ఆవరించింది ఆలోచన పెరిగి పెరిగి ఏవో భయంకర చిత్రాలు కనిపించ సాగాయి జ్వరంలోవున్న తన భర్త చని పోయాడు, తను గతిలేనిదైంది. వృద్ధు రాలయింది దొడ్డమ్మగతే తనకూ వచ్చింది తన తలిదండ్రులు అక్కడ దొడ్డమ్మకు బాధకలిగిస్తూంటే దాని ఫలం వాళ్ళ కూతురు అనుభవించాలేమో!..

లలిత ఒక నిశ్చయానికి వచ్చింది టెలిగ్రాంఫారం తీసుకొని దాంట్లో "పరిస్థితి అపాయం దొడ్డమ్మను తీసుకుని వెంటనే రండి," లలిత అని రాసి పనివాడి చేతికిచ్చి పంపించింది. దొడ్డమ్మ వచ్చి తన్ను ఆశీర్వదిస్తేగాని భర్తకు నయంకాదన్న పిచ్చినమ్మకం పట్టుకొంది లలితను. విశ్వనాధుడికీ చెప్పలేదు పిచ్చిపిల్ల!

* * *

మరునాటి రైల్లో తల్లి పార్వతీ, తండ్రి పేరయ్యా వచ్చేశారు వాళ్ళను చూస్తూనే "దొడ్డమ్మేదీ?" అనడిగింది లలిత.

"విశ్వం ఎలా వున్నాడు?" అని ఎదురుప్రశ్న వేశాడు పేరయ్య

"ఏదీ, దొడ్డమ్మేదీ ?" మళ్ళీ అడిగింది లలిత.

"దొడ్డమ్మకేం, బాగానే వుందిలే విశ్వానికి ఎలా వుందమ్మా ?" అంటూ పేరయ్య లోపలికి వెళ్ళాడు.

"నీ ఆరోగ్యం బాగావుందా, లల్లూ ? డాక్టరు ఏమన్నారే" అంటూ పార్వతి కూతురి ఒళ్లు తడిమింది

"నాకేమీ లేదు ఆయనకూ ఏమీ గాబరాలేదు నేను దొడ్డమ్మను తీసుకు రమ్మన్నానే ?"

పేరయ్య తిరిగి చూశాడు. పార్వతి అర్థగర్భితంగా వాడి ముఖం చూసింది.

"దొడ్డమ్మ దేనికమ్మా, ముసలి ముండ మేం వచ్చాంకద ?" అన్నాడు పేరయ్య.

"దొడ్డమ్మను వదిలేసి మీరిద్దరూ వచ్చారా, నా కేమైనా నిండిందా, పండిందా ?" కసిరింది లలిత

అప్పుడు, పడుకొనివున్న విశ్వం చెప్పాడు "దీనికి దొడ్డమ్మపిచ్చి బాగా పట్టింది మామగారూ నాకు వంట్లో బాధ ఏమీలేదు ఊరికనే టెలిగ్రాం ఇచ్చింది. నాతో చెప్పనైనాలేదు పోనీ, తర్వాత మాట్లాడుకుందాంలెండి కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోండి ''

దొడ్డమ్మ రాకపోవడంతో లలితకు ఏమీ తోచక, అయిష్టంగానే తలిదండ్రు లకు ఉపచారాలు చేసింది "పిచ్చిపిల్లా, ఊరికే ఇలా టెలిగ్రాం ఇవ్వచ్చా ? ఆ ముసలిదానికోసం ,'' అంది తల్లి .

"అది ముసలిదైన మాత్రాన ఇంత హీనంగా మాట్లాడవచ్చా ? ముసలాళ్లకు మనసు అని ఒకటి లేదనా ? ఏమైనా సరే, నా దొడ్డమ్మ వచ్చి ఆశీర్వదించాలి, నాకు సౌభాగ్యందక్కాలి'' అన్నది లలిత.

"అలా అనకే పిచ్చిపిచ్చిగా. ఎవరైనా వింటే నవ్విపోతారు."

"నవ్వినవాళ్ళ పళ్లు బంగారమైందిలే. నాకేం ? అసలు దొడ్డమ్మ ఎలావుందో చెప్పవేం ? సుఖంగావుందా లేదా ?''

"ఉండకేం, బాగానేవుందిలే. దాని కథ చెప్పబోతే బోలెడంతుంది ''

"హయ్యో, అదేమిటో చెప్పమరి''

"ఆ పాపిష్ఠి ముసలిదాన్ని హయ్యో అనవచ్చా ? ముసలిదైతే ఒక మూల పడివుండాలిగాని !''

"ఏంచేసిందేం ?''

''దొంగతనం చేసింది అబద్ధం చెప్పింది అడిగితే పేచీ ఊళ్ళోగిట్టని వాళ్ళతో మన వ్యాపార రహస్యం చెప్ప వచ్చా ? దాన్నుండి మీ నాన్నకు ఎంత డబ్బు నష్టమయిందీ ఏం కథ ! మీ నాన్న జైల్లో పడవలసింది తెలుసా ?'' అన్నది తల్లి పార్వతి

"నిజంగానా ? దొడ్డమ్మ అంతపని చేసిందా ?''

అనుమానంతో అడిగింది లలిత.

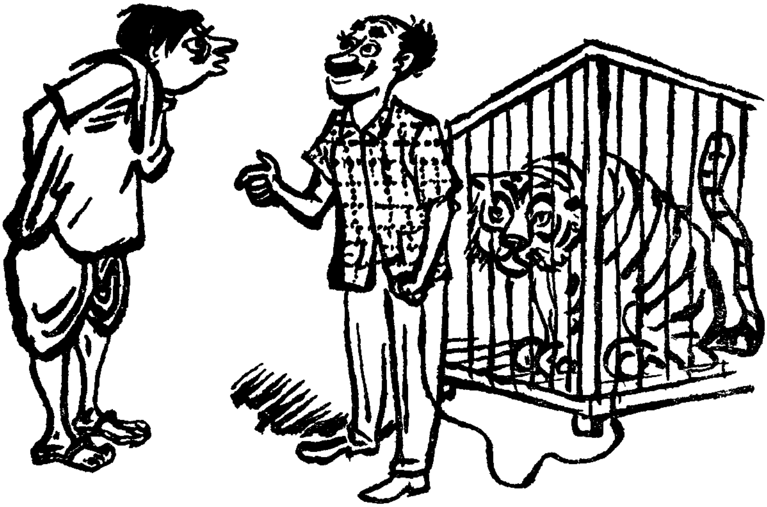

"ఎందుకోయ్ పులిని పెంచుతున్నావ్ ?"

"భార్య పోయిందికదూ, జ్ఞాపకార్థం పెంచుతున్నాను

పార్వతి గొంతు చిన్నచేసుకొని-"ఇప్పుడు మీనాన్న ఒక కొత్తవ్యాపారం తలపెట్టారు. ఊళ్లో సారాయి నియమాలు వచ్చాక, సారాయి వ్యాపారం అంటే భలే లాభం డబ్బంటే చేదేమిటే ? ఈ గొడవ ఆ ముసలిముండకు దేనికి ? మనింట్లో సారాయి కాస్తారని చెప్పొచ్చా పరాయివాళ్ళతో ? చెప్పింది తిని మూల పడివుండక. నాన్నని పట్టుకొన్నారు"

"అలాగా ? అయినా నాన్నకు ఈ పని దేనికమ్మా ? గేదెలున్నాయి, ఆవులున్నాయి, తోటవుంది, పొలంవుంది పైగా వ్యాపారంవుంది. ఇంత లాభం చాలదూ ? బ్రాహ్మల్లో పుట్టి ఇంట్లో దొంగసారా..."

"చాల్లేనోర్మ్మాయె. ఎంతోమంది శుద్ధ బ్రాహ్మలే పచ్చిసారా తాగుతూంటే ! మహా చెప్పొచ్చావ్, నువ్వు కూడాను. మనమేమన్నా అల్లా తాగుతామా ? ఏ పనిలో లాభంవస్తే ఆ పని చేస్తాం. అంతే ముసలిదానికి మనం పెట్టింది శుభ్రంగాతిని ఊరికే ఉండకూడదూ ? బుద్ధి చెప్పవస్తుంది బుద్ధి అకస్మాత్తుగా మొన్న పోలీసులువచ్చి ఇల్లు సోదాచేయాలన్నారు. తర్వాత ఎలాగో సర్దిపుచ్చామనుకో. మీ దొడ్డమ్మ మూలానే వాళ్ళకు తెలిసి వుంటుంది. అడిగితే వాళ్ళతో తను చెప్పలేదంటుంది..."

పార్వతి దొడ్డమ్మను గురించి ఇంకా చెప్పుకు పోయింది "ఇంకా అదిచేసే

చిల్లరమల్లర అల్లర్లకు అంతేలేదు, తనకు ఒళ్ళు బాగా లేదు, చోడిగంజి కావాలి అంటుంది కావలసినవన్నీ ఇస్తూనే వున్నాం అయినా కొంచెంపాలు నాకు తెలియకుండా దాచిపెట్టుంది అడిగితే నేను ఇవ్వనంటానా ? దానికేదో తలనొప్పి వస్తుందట, టీతాగాలట నన్నడిగి తాగ కూడదూ, ఎందుకీ దాగుడుమూత ? ఇక ఏకాదశి, అమావాస్య, శనివారాలు వస్తే అదివద్దు ఇదివద్దు, ఇదికావాలి అదికావాలి అంటూనే నా ప్రాణం తీస్తుంది పనిపాట్లు ఏమీచెయ్యదుకదా తెల్లారి లేచి నీళ్ళ పొయ్యికింద నిప్పుపెట్టూ కూచో అంటే కూచోదు కూచొంటే కాళ్ళు నొప్పిట పక్కింటికిపోయి కబుర్లాడ్తుంది అప్పుడు నొప్పిరాదు కామోసు, ఛి, ఛీ, దానిబెడద! ఒకటా రెండా? మీ నాన్న దాంతో మాట్లాడ్డమే మానుకున్నారు. మొన్న సారాకేసులో నష్టం కలిగించినపుడు కోపం ఆగక దాన్నిబాగా తిట్టిపోశారు 'అయ్యో నేనుపెంచి పెద్దచేసిన కొడుకే నన్ను ఇలా తిట్టాడు. ఇక నేను చచ్చి పోతాను' అని ఇరుగు పొరుగువారు వినే లాగా అరిచింది 'ఇప్పుడేవెళ్ళు' అని తరిమేశారు మీ నాన్న"

ఇలా దొడ్డమ్మ కథవింటున్న కొద్దీ లలిత మనస్సులో "ఇంతలావుండదు దొడ్డమ్మ అలా చేసివుండదు ఇంట్లో దొంగసారా కాచడం ఆచారవంతురాలైన దొడ్డమ్మకు కిట్టకపోవచ్చు బుద్ధిచెప్పి వుంటుంది వద్దని ఈ రహస్యం బైటికి పొక్కడం దొడ్డమ్మమూలంగాకాదు. తక్కిన విషయాలూ అంతే వీళ్ళు దొడ్డమ్మను బాగాచూసి వుండరు" అని తలపోసింది

"అలా అయితే అమ్మా, ఇప్పుడు దొడ్డమ్మ ఇంట్లోలేదా ? మరెక్కడుంది ? ఎక్కడపడి చచ్చిందో చెప్పమ్మా ?" అని బ్రతిమాలింది లలిత

"ఛస్తుందా ? అంతధైర్యమా ? రంగయ్యఇంటికిపోయి అక్కడే పడి వుందిలే వాడెన్నిరోజులు అన్నం పెడ్తాడూ ? మళ్ళీ కుక్కలా మనింటికే వచ్చిపడ్తుంది నిన్నకూడా రాత్రి వేళ మనింటిదాకావచ్చి ఒక ప్రదక్షిణ చేసి పోయిందట "

"పాపం ! మనింటిపై ఎంత పాశం చూశావా ? అమ్మా, నువ్వు దొడ్డమ్మ హృదయం ఎటువంటిదో తెలుసుకోలేదు. నాన్నా అంతే నాన్నకు డబ్బే ప్రధానం."

"చాల్లే మహా చెప్పవచ్చావ్ నువ్వేమో మహా ఎరిగినట్టు "

"అవునమ్మా, మీ ఇద్దరికన్నా నేను బాగా దాన్ని ఎరుగుదును అది కూడా నన్నే తలచుకొంటూ వుంటుంది రెక్క లుండివుంటే నన్ను చూట్టానికి ఎప్పుడో వచ్చివుండేది మీరు నా క్షేమ సమాచారం కూడా దానికి చెప్పటం లేదుకాబోలు"

అంటూ లలిత తండ్రినిచూసి "నాన్నా మీ రిప్పుడే పోయి దొడ్డమ్మని తీసుకురావాలి లేకపోతే దొడ్డమ్మను తీసుకురమ్మని రంగయ్యగారికి తంతి మ ణి యా ర్డ రు పంపిస్తా ఇకమీద దొడ్డమ్మ నా దగ్గరే ఉండాలి, అవును'' అన్నది

''పిచ్చిపిచ్చిగా వాగకు ఆ ముసలి దాంతో నీకేంపని?''అని కసిరింది పార్వతి.

"ఆది పుట్టినప్పుడే ముసలిదనా ? మనం ముసలాళ్ళు కాకుండా ఇలాగే వుంటామనా ? పాపం, దొడ్డమ్మ బాగా వుండే రోజుల్లో బాగానే ఉపయోగించు కొన్నారు లే ఇప్పుడుదాన్ని పీడి స్తే దొడ్డమ్మ ఏ శాపమూ ఇవ్వదనుకో, కాని దేవుడు అంటూ ఒకడు ఉన్నాడాలేడా ? తలిదండ్రుల పాపఫలం పిల్లల్లో ప్రతిఫలి స్తుందని పెద్దలు చెప్తారు దొడ్డమ్మలాగే నా గతి కావాలని మీరు కోరుకొంటారా ? ఇ ప్పు డు మా ఆయన జబ్బులో పడి వున్నారు దేవుడికేం-కో పం వస్ ''

లలితకు గొంతు పెగలక, కళ్ళమ్మట నీళ్ళు బొటబొట రాలాయి

పార్వతి చటక్కున లలితనోటికి చెయ్యి అడ్డుపెట్టింది

* * *

జట్కాబండి ఒకటి వచ్చి మర్నాడు, ఇంటి ముందు నిలిచింది

లలిత తొంగి చూసింది

"లలితా—" గద్గద కంఠంతోపిలుస్తూ కొంచెం కంపిస్తూ దొడ్డమ్మ లోపలికి వచ్చింది దొడ్డమ్మ వెనుకే రంగయ్యకూడా!

ఆవునుమాసి పరిగెత్తే లేగలా లలిత పరిగెత్తి దొడ్డమ్మ కాళ్ళల్లోపడి లేచి చేయి పట్టుకొంది

దొడ్డమ్మ వచ్చిన వివరాలు తర్వాత తెలిశాయి, అవేమంటే,

పేరయ్య ఇంటినుండి తరిమినా వచ్చి పోయే ఉద్దేశం దొడ్డమ్మకు లేనే లేదు ఆత్మహత్య పాపమని దానికి బాగా తెలుసు రంగయ్య ఇంటవున్నా పేరయ్యను వదల టానికి దొడ్డమ్మకు సాధ్యంకాలేదు చీకటిపడ్డాక రోజూ ఇంటిదగ్గరకు వచ్చి ఒక ప్రదక్షిణ చేసి పోయేదిట మొన్న లలిత ఇచ్చిన టెలిగ్రాం అందినప్పుడు పేరయ్యా, పార్వతీ గాబరాతో మాట్లాడు కొన్న కొన్నిమాటలు ఇంట్లో విన్నవాళ్ళ మూ లా న దొడ్డమ్మ చెవిలోపడ్డాయి. పండక్కి వస్తుందనుకొన్న లలిత రాదని తెలిసింది పార్వతీ పేరయ్యా బయల్దేరి పోయారని తెలిసి దొడ్డమ్మ దిగులుపడి ఊరికే ఉండలేక పోయింది లలిత అంటే దొడ్డమ్మకు ప్రాణం వెంటనే రంగయ్యతో చెప్పి, తన వేలిఉంగరం తా క ట్టు పెట్టించి 60 రూపాయలు పోగుచేసుకొని రంగయ్య వెంట బయల్దేరి రైలెక్కి వచ్చేసింది

లలిత అనుకొన్నట్టు దొడ్డమ్మ ఆశీర్వాదం పండక్కు దొరకనేదొరికింది ★